

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' ΜΕΡΟΣ: ISO 9000

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ-Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	19
1.1. Γενικά.	19
1.2. Η έννοια της ποιότητας.....	20
2. ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ-ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΟΛΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ISO 9000	23
2.1. Η Διασφάλιση της Ποιότητας	23
2.2. Ιστορική ανασκόπηση ελέγχου ποιότητας.	25
2.3. Διοίκηση Ολικής Ποιότητας (ΔΟΠ).	27
2.3.1. Γενικά.	27
2.3.2. Τα Αξιώματα της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας.	27
2.3.3. Το κόστος της Ολικής Ποιότητας.....	29
2.3.4. Στόχοι και συνέπειες της ΔΟΠ.	29
2.4. Σχέση ΔΟΠ και ISO 9000	30
2.5 Τα πρότυπα της σειράς ISO 9000	30
2.6. Τα οφέλη της πιστοποίησης μιας εταιρίας κατά ISO 9000	33
2.7. Εφαρμογή των προτύπων της σειράς ISO 9000 στη βιομηχανία τροφίμων.	33
2.8. Μέθοδοι πιστοποίησης κατά ISO - Φορείς Πιστοποίησης.....	35
2.9. Διαδικασία και Στάδια Πιστοποίησης κατά ISO 9000	36
2.10. Στόχοι επιθεωρήσεων.....	39

3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ISO 9000	41
3.1. Γενικά	41
3.2. Στατιστικά στοιχεία.....	41
3.3. Νεότερες εξελίξεις στα πρότυπα της σειράς ISO 9000	52
3.3.1. Γενικά-Η νέα φιλοσοφία του προτύπου ISO 9001.....	52
3.3.2. Οι τροποποιήσεις.....	53
4. ΟΙ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ISO 9000 ΚΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥΣ	55
4.1. Δέσμευση και Υπευθυνότητα Διοίκησης	56
4.1.1. Πολιτική για την Ποιότητα.	56
4.1.2. Οργάνωση και Δομή Διοίκησης.....	56
4.1.3. Ανασκόπηση Συστήματος Ποιότητας από τη Διοίκηση.....	57
4.2. Αρχές συστήματος Ποιότητας	58
4.2.1. Γενικά για την ανάπτυξη ενός συστήματος ποιότητας.	58
4.2.2. Διαδικασίες Συστήματος Ποιότητας.	58
4.2.3. Σχεδιασμός Ποιότητας.....	58
4.3. Ανασκόπηση Συμβολαίου	58
4.4. Έλεγχος Σχεδιασμού	59
4.4.1. Γενικά (Απαιτούμενες Διαδικασίες/ Πρωτόκολλα Ελέγχου Σχεδιασμού).....	59
4.4.2. Προγραμματισμός σχεδιασμού και ανάπτυξης.....	59
4.4.3. Οργανωτικές και Τεχνικές Σχέσεις.....	59
4.4.4. Δεδομένα (Πρότυπα) Σχεδιασμού.	59
4.4.5. Προϊόν Εφαρμογής Σχεδιασμού.....	59
4.4.6. Ανασκόπηση Σχεδιασμού.....	59
4.4.7. Επαλήθευση Σχεδιασμού.....	59
4.4.8. Έγκριση Σχεδιασμού.....	60
4.4.9. Τροποποιήσεις Σχεδιασμού.	60
4.5. Έλεγχος Εγγράφων και Δεδομένων	60
4.5.1. Γενικά (Διαδικασίες Ελέγχου Εγγράφων και Δεδομένων).	60
4.5.2. Έγκριση και Έκδοση Εγγράφων και Δεδομένων.....	60
4.5.3. Τροποποιήσεις Εγγράφων και Δεδομένων.....	60
4.6. Αγορές	60
4.6.1. Γενικά (Διαδικασίες Αγορών).....	61
4.6.2. Αξιολόγηση Υποπρομηθευτών.....	61
4.6.3. Δεδομένα Αγορών.....	61
4.6.4. Επαλήθευση Αγορών.....	61
4.7. Προϊόν Προμηθευόμενο από τον Πελάτη.....	61
4.8. Ταυτοποίηση και Ιχνηλασιμότητα Προϊόντος.....	62

4.9. Έλεγχος Διεργασιών στη Γραμμή Παραγωγής	63
4.10. Επιθεώρηση και Διεξαγωγή Δοκιμών	63
4.10.1. Γενικά (Προδιαγραφές Επιθεώρησης και Δοκιμών).....	63
4.10.2. Επιθεώρηση Παραλαβής.....	63
4.10.3. Επιθεώρηση και Διεξαγωγή Δοκιμών κατά τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας.....	63
4.10.4. Τελική Επιθεώρηση και Διεξαγωγή Δοκιμών.....	63
4.10.5. Αρχεία Επιθεώρησης και Διεξαγωγής Δοκιμών.....	64
4.11. Επιθεώρηση Εξοπλισμού Μετρήσεων και Δοκιμών	64
4.11.1. Γενικά (Προδιαγραφές Ελέγχου, Βαθμονόμησης και Συντήρησης Εξοπλισμού).....	64
4.11.2. Διαδικασία Ελέγχου.....	64
4.12. Αξιολόγηση Κατάστασης Προϊόντος με την Εφαρμογή Επιθεώρησης και Δοκιμών	64
4.13. Έλεγχος Μη Συμμορφούμενου Προϊόντος	65
4.13.1. Γενικά (Διαδικασίες Ελέγχου Μη Συμμορφώσεων).....	65
4.13.2. Ανασκόπηση και Διάταξη Μη Συμμόρφωσης.....	65
4.14. Διορθωτική και Προληπτική Δράση	65
4.14.1. Γενικά (Προδιαγραφές Επανορθωτικής και Προληπτικής Δράσης).....	65
4.14.2. Διορθωτική Ενέργεια.....	65
4.14.3. Προληπτική Ενέργεια.....	66
4.15. Διακίνηση, Αποθήκευση, Συσκευασία, Συντήρηση και Διανομή	66
4.15.1. Γενικά (Διαδικασίες Ελέγχου Συμμόρφωσης).....	66
4.15.2. Διακίνηση Προϊόντος.....	66
4.15.3. Αποθήκευση Προϊόντος.....	66
4.15.4. Συσκευασία Προϊόντος.....	66
4.15.5. Συντήρηση Προϊόντος.....	66
4.15.6. Διάθεση Προϊόντος.....	67
4.16. Αρχεία Ελέγχου Ποιότητας	67
4.17. Εσωτερικές Επιθεωρήσεις Ποιότητας	67
4.18. Εκπαίδευση Προσωπικού	67
4.19. Εξυπηρέτηση Πελατών	67
4.20. Στατιστικές Τεχνικές	67
4.20.1. Ταυτοποίηση Απαιτήσεων.....	68
4.20.2. Διαδικασίες.....	68
5. ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ISO 9000 ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	69
5.1. Εφαρμογή του προτύπου	69
5.2.1 Η προσαρμογή των προδιαγραφών του προτύπου ISO 9000 στη βιομηχανία τροφίμων	69
5.2.1. Γενικά.....	69

5.2.2. Το άρθρο 4.2. (Σύστημα Ποιότητας).....	69
5.2.3. Το άρθρο 4.3. (Ανασκόπηση Συμβολαίου).....	70
5.2.4. Το άρθρο 4.4. (Έλεγχος Σχεδιασμού).....	71
5.2.5. Το άρθρο 4.9. (Έλεγχος Διεργασιών στη Γραμμή Παραγωγής).....	72
5.2.6. Το άρθρο 4.10 (Επιθεώρηση και Έλεγχος/Διεξαγωγή Δοκιμών).....	72
5.2.7. Το άρθρο 4.11. (Έλεγχος και Βαθμονόμηση Εξοπλισμού Επιθεώρησης και Διεξαγωγής Δοκιμών).....	73
5.2.8. Το άρθρο 4.15. (Διακίνηση, αποθήκευση, συσκευασία, συντήρηση και διανομή).....	73
5.2.9. Το άρθρο 4.16. (Αρχεία Ελέγχου Ποιότητας).....	73
5.2.10. Το άρθρο 4.20 (Στατιστικές Τεχνικές).....	73

6. ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ISO 9000 ΣΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	75
6.1. Γενικά	75
6.2. Ανάλυση-προσαρμογή του άρθρου 4.10. (Επιθεώρηση και Διεξαγωγή Δοκιμών) στη βιομηχα- νία τροφίμων	75
6.3. Προσαρμογή του Άρθρου 4.11. (Έλεγχος και Βαθμονόμηση Εξοπλισμού Επιθεώρησης και Διεξαγωγής Δοκιμών) στη Βιομηχανία Τροφίμων	76
6.4. Διαπίστευση Εργαστηρίων Οργανοληπτικού Ελέγχου	78
6.4.1. Γενικά.	78
6.4.2. Αντικείμενο Διαπίστευσης (EN 45002, 1989 & WGD 2).....	78
6.4.3. Σύστημα Ποιότητας, Επιθεώρηση και Ανασκόπηση.....	79
6.4.4. Προσωπικό εργαστηρίου οργανοληπτικού ελέγχου.....	80
6.4.5. Εγκαταστάσεις εργαστηρίου οργανοληπτικού ελέγχου -Συνθήκες.....	82
6.4.6. Εξοπλισμός εργαστηρίου οργανοληπτικού ελέγχου.....	84
6.4.7. Πρόγραμμα οργανοληπτικού ελέγχου.	84
6.5. Διαπίστευση εργαστηρίων μικροβιολογικού ελέγχου	84
6.5.1 Γενικά.	84
6.5.2. Αντικείμενο Διαπίστευσης.	84
6.5.3. Προσωπικό εργαστηρίου μικροβιολογικού ελέγχου.....	85
6.5.4. Περιβάλλον-Εγκαταστάσεις.....	85
6.5.5. Εξοπλισμός εργαστηρίου - Συντήρηση & Βαθμονόμηση.....	86
6.5.6. Διασφάλιση αποτελεσμάτων μικροβιολογικών δοκιμών - Έλεγχος Ποιότητας Διαδικασιών.....	86
6.5.7. Επιθεώρηση Εργαστηρίου και Ανασκόπηση.	89
6.6. Διαπίστευση εργαστηρίων χημικού ελέγχου	89
6.6.1. Γενικά.	89
6.6.2 Αντικείμενο Διαπίστευσης	90
6.6.3. Προσωπικό εργαστηρίου χημικού ελέγχου.	90
6.6.4. Περιβάλλον-Εγκαταστάσεις.....	90
6.6.5. Εξοπλισμός.....	91
6.6.6. Επιθεώρηση Εργαστηρίου και Ανασκόπηση.	92

6.6.7. Δειγματοληψία και Χειρισμός	93
6.6.8. Έλεγχος Ποιότητας Διαδικασιών.	93
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	95
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	97
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
I. ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ EN ISO 9000 ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	103
II. ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΑ ISO 9002 ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ “ΠΟΤΟΠΟΙΑ ΑΡΧΑΚΗ Α.Ε.”	131
III. ΠΙΝΑΚΕΣ ΜΕ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΥΣ ΑΠΟΚΤΗΘΕΝΤΩΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ISO 9000 ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΧΩΡΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 1997	163
IV. ΛΙΣΤΑ ΦΟΡΕΩΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	167
V. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	169

B' ΜΕΡΟΣ: ISO 14000

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	175
1.1. Η αναγκαιότητα συνειδητοποίησης της παγκόσμιας περιβαλλοντικής κατάστασης	175
1.1.1 Τεχνική Επιτροπή	177
1.2. Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (Environmental Management System, EMS)	179
1.3. ISO 14000 : Μια νέα προσέγγιση	180
1.4. ISO 14001: Τι είναι και τι δεν είναι (ή τι περιλαμβάνει και τι δεν περιλαμβάνει)	181
1.5. Πλεονεκτήματα της εγκατάστασης του ISO 14000	183
2. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ISO 14000 ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΡΕΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	185
2.1. Κατάσταση του ISO 14000 διεθνώς	185
2.1.1. Παραδείγματα εφαρμογής ΣΠΔ σε εθνικό επίπεδο	186
2.1.1.1 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	186

2.1.1.2 <i>Ινδονησία</i>	187
2.1.1.3 <i>Ταϊλάνδη</i>	188
2.1.1.4 <i>Ισπανία</i>	188
2.2. Ενδιαφέρον για το ΣΠΔ παρά τις δυσχέρειες εφαρμογής του	188
2.2.1. Έρευνα σε δείγμα 1500 βιομηχανιών	188
2.2.1.1. <i>Τα αποτελέσματα της έρευνας της εταιρείας Apple</i>	189
2.2.1.2. <i>Πρωτοβουλίες για ΣΠΔ</i>	189
2.2.1.3. <i>Εμπόδιο στην συνένωση Περιβάλλοντος/Επιχείρησης</i>	190
2.2.1.4. <i>Προσέγγιση του ISO 14000 από τις ήδη πιστοποιημένες εταιρείες κατά ISO 9000</i>	190
2.2.2. Προγράμματα Περιβαλλοντικής Επιθεώρησης στις εταιρείες των ΗΠΑ	191
2.2.2.1 <i>Γενικές Διαπιστώσεις</i>	191
2.2.2.2 <i>Ειδικά Συμπεράσματα</i>	191
2.3. Έρευνα στις ελληνικές βιομηχανίες	192
3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ISO 14001	195
3.1 Πρόλογος	195
3.2 Εισαγωγή	195
3.3 Εύρος	196
3.4 Ορισμοί (Παράγραφος 3)	197
3.4.1 Συνεχής Βελτίωση (Παράγραφος 3.1)	197
3.4.2 Περιβάλλον (Παράγραφος 3.2)	197
3.4.3 Περιβαλλοντικό Θέμα (Παράγραφος 3.3)	197
3.4.4 Περιβαλλοντική Επίδραση (Παράγραφος 3.4)	197
3.4.5 Περιβαλλοντικό Σύστημα Διαχείρισης (Παράγραφος 3.5)	197
3.4.6 Επιθεώρηση Περιβαλλοντικού Συστήματος Διαχείρισης (Παράγραφος 3.6)	197
3.4.7 Περιβαλλοντικός στόχος (Παράγραφος 3.7)	197
3.4.8 Περιβαλλοντική Επίδοση (Παράγραφος 3.8)	197
3.4.9 Περιβαλλοντική Πολιτική (Παράγραφος 3.9)	197
3.4.10 Περιβαλλοντικοί Στόχος (Παράγραφος 3.10)	197
3.4.11 Ενδιαφερόμενα Μέλη (Παράγραφος 3.11)	198
3.4.12 Οργανισμός (Παράγραφος 3.12)	198
3.4.13 Πρόληψη της Ρύπανσης (Παράγραφος 3.13)	198
3.4 Απαιτήσεις Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	198
3.4.1 Γενικές Απαιτήσεις (Παράγραφος 4.1)	198
3.4.2 Περιβαλλοντική Πολιτική (Παράγραφος 4.2)	198
3.4.3 Σχεδιασμός (Παράγραφος 4.3)	198
3.4.5 Εγκατάσταση και λειτουργία (Παράγραφος 4.4)	199
3.4.6 Έλεγχος και διορθωτικές ενέργειες (Παράγραφος 4.5)	200
3.4.7 Ανασκόπηση διεύθυνσης (Παράγραφος 4.6)	201

3.5 Παράρτημα Α	201
3.5.1 Γενικές Απαιτήσεις (Α.1)	201
3.5.2 Περιβαλλοντική Πολιτική (Α.2)	202
3.5.3 Σχεδιασμός (Α.3)	202
3.5.4 Εγκατάσταση και λειτουργία (Α.4)	204
3.5.5 Έλεγχος και διορθωτικές ενέργειες (Α.5)	205
3.5.6 Ανασκόπηση διεύθυνσης (Α.6)	206
4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ISO 14001 ΜΕ ΤΟ ISO 9001 ΚΑΙ ΜΕ ΑΛΛΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	207
4.1 Σύγκριση του ISO 14001 με το ISO 9001	207
4.1.1 Δομή και ορολογία	208
4.1.2. Έλεγχος – Επιθεώρηση	209
4.1.3. Τεκμηρίωση – Υποστήριξη με έγγραφα στοιχεία	212
4.2 Ομοιότητες και διαφορές του ISO 14001 με άλλα υπάρχοντα Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	212
4.2.1 Σύγκριση του ISO 14001 με το Responsible Care®	212
4.2.2 Σύγκριση του ISO14001 με το CERES	212
4.2.3 Σύγκριση του ISO 14001 με το EMAS	213
4.2.4 Σύγκριση του ISO 14001 με το BS 7750	215
5. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ – ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (ISO 14001) – ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ (ISO 14010)	217
5.1 Δείγμα Ερωτηματολογίου για την Προκαταρτική Επιθεώρηση	217
5.1.1 Φύλλο Δεδομένων Εκπομπών Αερίων	217
5.1.2 Φύλλο Δεδομένων Υδάτινων Αποβλήτων	218
5.1.3 Φύλλο Δεδομένων Επιβλαβών και Στερεών Αποβλήτων	218
5.1.4 Φύλλο Δεδομένων Διάφορων Πληροφοριών	219
5.1.5 Κατάλογος Συλλογής Πληροφοριών Προκαταρτικής Επιθεώρησης	220
5.2 Εγκατάσταση του ISO 14001	222
5.2.1 Γενικά	222
5.2.2 Αρχική αξιολόγηση και ορισμός των στόχων	222
5.2.3 Σχεδιασμός νέων διαδικασιών λειτουργίας και Πλάνου Δράσης.....	224
5.2.4 Στρατηγική της ΤΕ 207	224
5.2.5 Στάδια εγκατάστασης του ΣΠΔ	225
5.3 Περιβαλλοντική Επιθεώρηση (ISO 14010)	227
5.3.1 Γενικά	227

5.3.2	Ικανοποίηση των απαιτήσεων της πιστοποίησης κατά ISO 14001	229
5.3.3	Πλεονεκτήματα των Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων	229
6.	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΗΣ (ISO 14040) & ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΉ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ (ISO 14020)	233
6.1	Εκτίμηση του Κύκλου Ζωής	233
6.1.1	Μελέτη της Εκτίμησης του Κύκλου Ζωής	234
6.1.2	Εκτίμηση κύκλου ζωής: Μεθοδολογία για την ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	234
6.1.3	Υιοθέτηση της ΕΚΖ από τη βιομηχανία	236
6.1.4	Προσαρμογή της μεθοδολογίας της ΕΚΖ στα τρόφιμα	238
6.1.5	Μελλοντικές τάσεις της ΕΚΖ στα τρόφιμα	243
6.2	Οικολογική Επισημάνση	243
6.2.1	Γενικά	243
6.2.2	Τι είναι η περιβαλλοντική επισημάνση;	243
6.2.3	Πρότυπα περιβαλλοντικής επισημάνσης του ISO	244
6.2.4	Οικολογική επισημάνση στην Ευρώπη	244
6.2.5	Κοινοτικό Οικολογικό Σήμα Eco-Label	248
7.	ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ 14000 ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	251
7.1	Απόβλητα βιομηχανίας τροφίμων και ποτών	251
7.1.1	Γενικά	251
7.1.2	Βιομηχανία γάλακτος	251
7.1.3	Βιομηχανία αλκοολούχων ποτών	252
7.1.4	Βιομηχανία μη αλκοολούχων ποτών	253
7.1.5	Βιομηχανία φρούτων & λαχανικών	253
7.1.6	Βιομηχανία κρέατος & πουλερικών	254
7.2	Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιδράσεων (ΕΠΕ)	254
7.2.1	Γενικά	254
7.2.2	Θεωρητική προσέγγιση των μελετών περιβαλλοντικών επιδράσεων	254
7.2.3	Σκοπός και εύρος της ΕΠΕ	257
7.2.4	Προβλήματα των ήδη υπαρχόντων μεθόδων ΕΠΕ	258
7.2.5	Παρατηρήσεις	259
7.2.6	Εγκατάσταση καθαρισμού αποβλήτων από παραγωγή chips	260
7.2.7	Επιθεωρήσεις των ΕΠΕ	261
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	263

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	269
II. ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΛΑΪΣ ΑΕ	309
III. ΛΙΣΤΑ ΦΟΡΕΩΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	327
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	331